

Beslissing

Klachtnummer: KC 21 – 024
Klachtdatum: 4 augustus 2021
Klager: klager
Verweerders: verpleegkundig specialist GGZ
 psychiater, regiebehandelaar
Betreft: Toediening van verplichte medicatie

Verloop van de behandeling van de klacht

De Regionale Klachtencommissie Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg Drenthe (de klachtencommissie) behandelt de klacht die klager op 4 augustus 2021 heeft ingediend. Dit klaagschrift is gericht tegen de beslissing van tot het verlenen van verplichte zorg, zowel de beslissing tot verplichte toediening van medicatie (Zuclopentixol-depot) als het moment en de wijze waarop het eerste depot op 3 augustus 2021 is toegediend.

Verweerders hebben op 12 augustus 2021 bij de klachtencommissie een verweerschrift ingediend.

De patiëntenvertrouwenspersoon (pvp), heeft op 16 augustus 2021 een toelichting op het klaagschrift aan de klachtencommissie toegezonden. In deze toelichting is namens klager verzocht om een vergoeding van de geleden schade.

Op 17 augustus 2021 heeft de klachtencommissie een hoorzitting gehouden via Teams. Tijdens deze hoorzitting waren aanwezig:

- klager en de pvp;
- verweerder 1, en twee verpleegkundigen.

De klachtencommissie die de klacht op de zitting heeft behandeld bestond uit:

- de heer mr. H. Dontje, voorzitter;
- mevrouw L. van Iersel, psychiater;
- de heer P. Arnold, HBO-verpleegkundige.

Voor de verslaglegging was aanwezig de heer mr. E. Krol, waarnemend secretaris.

De voorzitter en de secretaris van de klachtencommissie hebben voor de zitting met toestemming van klager het behandeldossier ingezien. Hun bevindingen zijn met de andere leden van de klachtencommissie gedeeld.

Toelichting van klager

Klager licht toe dat het voorafgaand aan de opname goed met haar ging. Omdat ze geen huis meer had, is ze opgenomen. Nu moest ze opeens weer medicatie gebruiken, waardoor ze geen onderscheid meer kan maken tussen wat echt en nep is.

Met haar is nooit vooraf besproken dat ze weer medicatie zou moeten krijgen. Klager stelt dat ze ook geen aangezbrief heeft ontvangen. Er is ook geen andere medicatie aan haar voorgesteld. Wel staat er opeens Temazepam op haar medicatielijst. Gisteren kwamen verpleegkundigen ook opeens met een kalmeermiddel aanzetten.

De antipsychotische medicatie werd zo maar toegediend. Zij was met haar medepatiënten een praatje aan het maken, toen een verpleegkundige haar vroeg mee te komen. Opeens moest ze om 21u een injectie hebben. Zij heeft de medicatie geweigerd, omdat ze zich goed voelde. Het depot werd toegediend met tien man sterk. Ze kwamen met z'n allen op haar afgestormd. Zij heeft zich afgeweerd met haar voorste en achterste been. Er werd een handdoek op haar mond en neus gelegd, waardoor ze geen adem meer kon krijgen. Daarna werd gezegd dat ze niet moest spugen. Omdat ze geen adem kreeg en zo boos was, moest ze spugen, nadat de handdoek werd weggehaald. Ze werd met een laken op een brancard vastgebonden, zodat ze zich niet meer kon bewegen. Daarvoor werd ze met haar borstkas tien keer gedraaid op de harde grond; in de cel deden ze dat opnieuw. Ze heeft nog steeds pijn aan haar borstkas, maar ze willen haar niet meer helpen. Ze kan niet meer eten van de pijn.

Ze wil graag een keer op haar woord worden geloofd dat ze niet psychotisch is. Het is gewoon een geldkwestie; ze willen haar ten onrechte injecties toedienen. Nu ze medicatie krijgt, is ze helemaal de werkelijkheid kwijt en ligt ze veel te slapen. Ze ziet mensen aan voor robots en ze voelt zich net een zombie. Ze wordt als een crimineel behandeld, terwijl ze niet eens weet of ze iemand heeft vermoord of niet.

Gisteren heeft ze weer twee injecties gehad, terwijl ze normaal één injectie krijgt. Zij is in het verleden in haar benen en in haar hoofd geschoten; door de medicatie voelt ze deze pijn niet meer. Zij voelt zich alleen maar raarder door die medicatie. Ze wil graag de kans krijgen om weer in de werkelijkheid te komen.

Ze mag niet eens meer naar buiten en haar vrijheden zijn afgepakt, omdat ze speed gebruikte. Ze wil ook graag wakker zijn en van de dag genieten. Daarom gebruikt ze speed.

Toelichting van verweerder

Verweerder geeft aan dat klager op 2 augustus naar de zorgaanbieder is gebracht. Er is aan haar verteld dat ze verplicht opgenomen zou worden, met als doel dat ze opnieuw ingesteld zou worden op het Cisordinol-depot.

Aan de hand van die bevindingen heeft een andere psychiater met een artikel 8:9-beslissing de verplichte toediening van medicatie aangezegd. Deze brief zou klager op 3 augustus 2021 moeten hebben ontvangen. Normaliter wordt deze brief door het Bureau Geneesheer-Directeur opgesteld en uitgereikt door een verpleegkundige.

Op 3 augustus in de ochtend is met de klager gesproken. Tijdens dat gesprek is benoemd dat de opname is bedoeld om haar in te stellen op het depot, omdat zij zich tweemaal daarvoor had onttrokken aan zorg en twee giften depot had gemist. Rond het eind van de middag of begin van de avond is het depot toegediend.

Er is overwogen om het depot later toe te dienen. Klager is echter eerder opgenomen, met dezelfde reden. Toen werd ook gezien dat de ontregeling na toediening van het depot snel afnam. Gelet op het toestandsbeeld was de vrees dat het uit de hand zou lopen. Klager was zeer duidelijk dat ze de medicatie in welke vorm dan ook niet zou nemen. Zij vond zichzelf niet verward of psychotisch. Klager was zeer geagiteerd in het contact; de spanning liep snel op. Daarnaast is afstemming geweest met een andere locatie van de zorgaanbieder die aangaf dat ze lang uit beeld was geweest. Bovendien bleek sprake te zijn van waanbeelden; ook toonde klager geen ziektebesef. Uit het gesprek met verweerder 1 en de andere psychiater liep ze een aantal keer weg. Deze omstandigheden maakten dat besloten is om het depot gelijk toe te dienen. De inschatting was dat het starten van de dwangmedicatie een dag later niet had uitgemaakt. Er is snel

overgegaan tot dwangmedicatie, omdat bij de voorgaande opname klager snel opknapte na toediening van het depot en kon worden ontslagen. Bij de depot-toediening op 16 augustus 2021 heeft klager zich niet verzet.

De inschatting was dat klager bij het eerste depot verbaal in verweer zou gaan, zoals bij de toediening tijdens eerdere opnames ook het geval. Nu ging zij ook fysiek in verzet en gaf ze zich niet over.

Klager mag vrijwillig Temazepam gebruiken; dit is geen verplichte medicatie.

Het middelengebruik kan van invloed zijn op het toestandsbeeld. Klager geeft duidelijk aan dat ze daarmee niet wenst te stoppen; recent heeft ze nog gebruikt. Naar alle waarschijnlijkheid zal ze snel opnieuw gebruiken. De invloed van drugs vormde geen reden om het eerste depot uit te stellen. Het uitwerken van de drugs zal weinig uitmaken voor het psychotisch beeld.

De fixatie is conform het VFI-beleid toegepast. Als een patiënt dusdanig in verweer gaat, kan deze worden ingewikkeld om hem/haar veilig naar de EBK over te brengen. Het gaat enkel om het vervoer van de afdeling naar de EBK-omgeving, waar het depot is toegediend. Het ging niet om een langere periode van fixatie.

Het depot is een keer per twee weken voorgeschreven. Op 16 augustus is het tweede depot toegediend. Het toestandsbeeld is mede door het middelengebruik sterk wisselend. Vanwege het recente drugsgebruik zijn de vrijheden ingetrokken. Omdat klager dakloos is, is men nu op zoek naar een mogelijke verblijfplaats in de nabije toekomst.

De medicatie heeft ondanks middelengebruik wel enige zin, omdat het verdere ontregeling voorkomt, maar het toestandsbeeld kan niet volledig worden gestabiliseerd.

Ontvankelijkheid en bevoegdheid

De klacht is gericht tegen een beslissing tot het verlenen van verplichte zorg, namelijk toediening van het depot Cisordinol/Zyclopentixol, waartoe besloten is op grond van artikel 8:9 van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgz). De klachtencommissie kan klachten over dergelijke beslissingen beoordelen op basis van artikel 10:3 van de Wvvgz en het Klachtenreglement klachten Wvvgz van de Regionale Klachtencommissie.

Beoordeling van de klacht

Verplichte zorg betreft zorg die ondanks verzet kan worden verleend op grond van een onder andere een zorgmachtiging (artikel 3:1 van de Wvvgz). De zorgmachtiging van 1 april 2020 die een looptijd van een jaar kent noemt als verplichte zorgvorm het toedienen van medicatie. De zorgmachtiging vermeldt dat de stoornis leidt tot ernstig nadeel, die gelegen is in ernstig lichamelijk letsel; ernstige verwaarlozing; maatschappelijke teloorgang; bedreiging van de veiligheid van betrokkene; de situatie dat betrokkene met hinderlijk gedrag agressie van anderen oproept; en de situatie dat de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is. Om het ernstig nadeel af te wenden, de geestelijke gezondheid van betrokkene te stabiliseren of te herstellen en/of de door de stoornis bedreigde of aangetaste fysieke gezondheid van betrokkene te stabiliseren of te herstellen, heeft klager naar het oordeel van de rechtbank zorg nodig.

De verplichte medicatie is op grond van artikel 8:9 van de Wvvgz per 2 augustus 2021 aangezegd om het psychotische toestandsbeeld/ de geestelijke gezondheid van klager te stabiliseren en ernstig nadeel in de vorm van (verdere) teloorgang en ontregeling te doen verminderen. Naar het oordeel van de klachtencommissie staat de noodzaak om medicatie toe te dienen voldoende vast. Uit het dossier komt naar voren dat als gevolg van het niet langer en stelselmatig gebruiken van het

Zuclopentixol--depot sprake was van ernstige verwaarlozing en maatschappelijke teloorgang. Ook is een relevant gegeven dat de verslechtering van het toestandsbeeld heeft geleid tot gedwongen opname. Verplichte medicatie is – in combinatie met de opname – naar het oordeel van de klachtencommissie noodzakelijk om het psychotisch toestandsbeeld te behandelen, de geestelijke gezondheid te stabiliseren en het ernstig nadeel te doen verminderen.

De klachtencommissie acht de toediening van verplichte medicatie doelmatig, proportioneel en subsidiair. Er is geen alternatief voor depotmedicatie aanwezig om tot verbetering van het toestandsbeeld te komen en het aanwezige gevaar weg te nemen. Bovendien staat vast dat klager de medicatie niet langer vrijwillig wenst in te nemen en geen ziektebesef heeft. Ook heeft het gekozen middel in het verleden geleid tot goede resultaten en de keuze voor dit middel gelet op de geldende richtlijnen goed te begrijpen.

Aan de in de Wvggz genoemde voorwaarden voor het verlenen van deze zorg is daarom naar het oordeel van de klachtencommissie voldaan. De beslissing is daarnaast op schrift gesteld en voldoende gemotiveerd, waarmee voldaan is aan artikel 8:9, tweede lid van de Wvggz.

In zoverre is de klacht **ongegrond** en kan de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg in stand blijven.

Klager heeft zich daarnaast beklagd over de wijze en het moment waarop het eerste depot is toegediend. De toediening van het depot heeft met fysieke overmacht en op onnodig gewelddadige wijze plaatsgevonden, aldus de toelichting van de pvp. De klachtencommissie stelt vast dat klager op 2 augustus 2021 is opgenomen. De verplichte zorg/medicatie is met ingang van dezelfde datum aangezegd. Het eerste depot is op grond van deze beslissing vervolgens in de avond van 3 augustus 2021 toegediend; volgens het patiëntendossier was dit omstreeks 20u. Op 3 augustus 2021 zou klager schriftelijk geïnformeerd zijn over de beslissing tot verplichte zorg. Toediening van het eerste depot was voorzien later op die dag. Het staat ook vast dat klager daarbij zich zowel mondeling als fysiek hevig heeft verzet tegen de toediening van het depot. Het fysieke verzet, in de vorm van spugen en het geven van kopstoten, heeft geleid tot kortdurende fixatie en plaatsing in de EBK.

De klachtencommissie heeft ter zitting aan de orde gesteld waarom verweerder ervoor heeft gekozen om het eerste depot reeds op 3 augustus 2021 – kort na de opname en na de uitreiking van de aanzegbrief – toe te dienen. De redenen hiervoor acht de klachtencommissie niet overtuigend. Zij overweegt dat het niet onwaarschijnlijk was dat klager op dat moment nog onder de invloed verkeerde van harddrugs; bovendien verzette klager zich hevig, waarna besloten is om desondanks de depot met fysieke dwang toe te dienen. De klachtencommissie overweegt dat uitstel van de toediening tot de dag erna mogelijk de escalatie die uitgemond is in kortdurende fixatie en plaatsing in de EBK had kunnen voorkomen. Met dit uitstel hadden verweerders bovendien de kans gehad om nogmaals met klager de noodzaak van de verplichte medicatie toe te lichten. Verder heeft zij nu nauwelijks de kans gehad om voorafgaand aan de eerste toediening rechtsmiddelen, zoals een verzoek tot schorsing van de beslissing, aan te wenden. De redenen die verweerder heeft aangevoerd zijn in de ogen van de klachtencommissie niet dermate urgent dat een beperkt uitstel niet mogelijk of verantwoord was; het uitstel had hoogstwaarschijnlijk niet geleid tot verdere verslechtering van het psychiatrisch toestandsbeeld. De verschillende belangen afwegend komt de klachtencommissie tot de conclusie dat het onzorgvuldig was om de verplichte medicatie reeds op 3 augustus 2021 toe te dienen. In zoverre is de klacht **gegrond**.

Ten overvloede merkt de klachtencommissie op dat de fixatie en de verplaatsing naar de EBK, ook al waren deze van korte duur, tevens vormen van verplichte zorg zijn. Hiervoor geldt dat de zorgverantwoordelijke op grond van artikel 8:9 of in geval van een noodsituatie op grond van

artikel 8:13 de beslissing om deze zorg te verlenen op schrift dient te stellen. De klachtencommissie heeft deze beslissing niet in het patiëntendossier aangetroffen. Ter zitting heeft verweerder toegelicht dat de fixatie en verplaatsing naar de EBK volgens het geldende GGZ-beleid en van toepassing zijnde protocol zijn uitgevoerd. De klachtencommissie vraagt aandacht voor de verplichting om in dergelijke gevallen een beslissing (eventueel achteraf) op schrift te stellen en de patiënt schriftelijk te informeren. Mochten het beleid of het protocol niet in overeenstemming zijn met deze wettelijke verplichting, dan zou deze aangepast moeten worden.

Verzoek om schadevergoeding

Klager heeft verzocht om schadevergoeding. Voor zover sprake is van een gegrond verklaarde klacht, kan aanleiding bestaan om tot vergoeding over te gaan.

De klachtencommissie merkt op dat het verzoek niet gemotiveerd is. Zij stelt klager in de gelegenheid om binnen een week na verzending van deze beslissing alsnog deze motivering aan te leveren. De zorgaanbieder wordt vervolgens in de gelegenheid gesteld om zijn zienswijze op het schadevergoedingsverzoek kenbaar te maken.

De klachtencommissie zal in een afzonderlijke beslissing het verzoek om schadevergoeding beoordelen.

Beslissing

De klachtencommissie verklaart de klacht over de verplichte zorg, namelijk het toedienen van medicatie, deels **ongegrond** en deels **gegrond**. De gegrondverklaring betreft het moment waarop de verplichte medicatie voor het eerst is toegediend. Voor het overige is de klacht ongegrond en kan de beslissing tot verplichte medicatie in stand blijven.

De beslissing is genomen op 17 augustus 2021 door de heer mr. H. Dontje, voorzitter, mevrouw L. van Iersel en de heer P. Arnold, leden, in aanwezigheid van de waarnemend secretaris van de klachtencommissie, de heer mr. E. Krol.

Vervolg

Tegen de beslissing op een Wvvgz-klacht kunnen klager en verweerders binnen zes weken een verzoekschrift indienen bij de Rechtbank Noord-Nederland (artikel 10:7 van de Wvvgz).

Namens de voorzitter van de klachtencommissie, de heer mr. H. Dontje,

W. Krol

secretaris Klachtencommissie

Deze definitieve beslissing is op d.d. 20 augustus-2021 verstuurd aan klager, pvp, verweerders, de directie, de geneesheer-directeur en de inspectie.

De zorgaanbieder is in beroep gegaan. Bij uitspraak d.d. 26 oktober 2021 onder zaak-/rekestnummer: C19/13/137442 / FA VZ 21-2043 is de beslissing van de klachtencommissie vernietigd.